

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

24. Berzei Goa[...] Ormuzio reditus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

quanquam, & ipsi in ea statione haud diu hæserunt, vt suos alibi apud Indos vtilius occuparent.

24.
Berzei Goā
Ormuzio
reditus.

Nunc Berzeum sequamur Goam redeuntem: vehebatur gaulo prætorio cum Noronia summo classis præfecto, sexcentos eadem ferebat nauis, quæ nautas qua milites; ponè minora nauigia, reliquam partem victoris exercitus. Dierum quindecim vt solet nauigatio futura sperabatur, sed per feras ventorum marisque tempestates, & exitij vltimi crebra pericula, Goam applicare non licuit, nisi mense altero exeunte postquam Ormuzio soluerant: Creditum id, Deo factum miserante, vt Apostolici viri studio efficaci, tum illa naualis militia emendaretur moribus magis christians à quibus plurimum aberrabat; tum vt oris quas transursu radèbant, breuis eius mora, multum salutaris inferret compendij: Nam de his quidem Gonzalus tradit, Berzeum quocumque pedem immitteret pietatis sparsisse incendia, quorum aliqua postmodum vestigia cernemus. Sed multo felicius in ipso exercitu, in quo prauam diffidendi, ludendi, iurandi libidinem, pace, religiosis operibus, & diuinis laudibus mutauit. Concionem habebat quotidie, ad hanc summa è puppi prætoria signum tubis dabatur, quo demissis antennis remisque suspensis, nauigia omnia præsto erant, cimbalque iactabant, quæ primarios quosque de singulis audituros dicentem, in gaulum deferrent, id enim gratiæ Noroniam rogarant: qua porro messe sementis hæc fieret, intelligatur sane vel ex eo quod militum duces, & nobiles, interque hos duo non indocti, se illi vitæ non modo socios propense obtulerint, sed discriminum, & acerbitatum quæ in conuersionem Iaponia haurire properabat. Transliebat inrer dum in alias naues, subleuandis earum ægrotis, pœnitentibus audiendis, instituendis rudibus, & remigibus, simultatibus placandis, & quædam ibidem officia præscribebat quotidianæ pietatis. Maseaten primû in Arabia attigit, bis illic sub dio concionatus est concubinatus multos Christianis mutauit nuptiis; inter alios, ad amicitiam primarios nobiles reuocauit duos, factiosis pridem, & cruentis verimque inimicitis fauientes: Hi luce palam spectante populo, complexi mutuo, & deosculati, teste sacro Euangelio amicitiam iurarunt, non modo in perpetuum fidam, sed etiam fraternam. Inde Calaiatem, post promontorium Rosalgates; Goam versus flectendo, arcem Diu, ac demum Bazainum cum aliqua vbique præteruerti mora, nonos vbi que animarum quæstus ex Berzei concionibus viderunt. Bazaini dum aquatur classis inuitat illum in myoparonem egregius Christi operarius è tertio B. Francisci ordine ad visendam gentem quam non ita pridem Ecclesiæ sanctæ adiunxerat; aduentanti obuiam procedunt, excipiuntque cum palmarum ramis, & cantibus, singulari veneratione. Tanam sub hæc descendit, vnde illi quoque magno supplicantium agmine, & festo tubarum concentu occurritur. Illinc recreatis publico sermone ciuibus, ad inspiciendos Chiaulenses Christianos pergit, qui eius audiendi longa expectatione tenebantur: venienti occurrit honoris gratia

tia cum clero populus, omiffis quos in eum diem sanctis omnibus sacer-
 dum, adornarant, Ludis Cannarum, & Taurorum; rogant ne gra-
 uetur de sacro pulpito audiri. Excusat prudenter duorum presentiam
 quorum alter Vicarius, ambo religiosi muneribus, & concionibus ci-
 uitati operam nauabant. Verum vrbis praefectus cum eius caetero ma-
 gistratu tam assueuerant illi confirmavit nullum eo die concionatu-
 rum, vt se id facturum tandem receperit. Peragebatur solemniter sa-
 crum, collegerat ipse se, versandis animo quaerere dicturus, cum ad-
 est à Vicario nunciis, veluti percusso, & exostulante, quod se vsque
 Ormuzio, ac sui ordinis homines, detrusum venisset è suggestu tot
 iam annos legitime possesso. Conturbatus, & dolens eorum molestia
 Berzeus; Praefecti iussa dictaque protulit; obseruantiam erga illum
 suam eiusque Ordinem professus, addidit quicquid querimoniae depel-
 lenda religiosa humilitas, & caritas similibus in causis suppeditat;
 haec in populi aures momento dissipata, ex offensione grauissima in tu-
 multum exhibant, nisi Vicarius iteratis ad Patrem muntiis, etiam
 atque etiam rogaret, si quid sibi bene ac suis vellet, concionaretur
 libere, & quicquid ipsi dedisset molestiae, ex animo poneret. Berzeus
 itaque, ne proritarentur ciues in Vicarium acius, aut videretur eius
 querelis ictus, roganti paruit, vsusque pulpiti opportunitate, acceptae
 molestiae iniuriam vltus est, vt ab Christianis fieri condecet, multoque
 amplius ab religiosi, beneficio scilicet pro illa repenso. Laudauit enim
 illius ordinem, magna & sincera sanctitatis, & doctrinae commenda-
 tione. Non expleuit ciuium piam famem haec vna concio; discumben-
 ti cum Sacerdotibus maioris Ecclesiae qui conuiuam habere voluerant,
 adest è magistratu primario, qui reliquorum nomine flagitat, ne vrbem
 repulsa mcestam relinqueret, velle ipsum prius quam se desereret denuo
 audire, iam concurrere populum, & ne templi excluderetur angustiis,
 erectum aperro in campo suggestum. Prolixè Berzeus officium conatus
 depellere, ne offensionem nouam praerberet materiam; vbi nihil obtinet
 excusando, Vicarium adit; manum de genibus demisse osculatus, sup-
 plex orat, conscenderet ipse pro iure pulpitem, seque ab ea populi
 violentia per Deum eximeret; sed enim Vicario, id illi dare non licuit
 adsint illico caeteri magistratus; contestantur se velle Berzeum, non
 Vicarium audire; deberi hoc pietati suae, meritis viri sancti, speratis-
 que ex eius sermone vtilitatibus quem essent postredie amissuri, non
 posse hanc sibi negari consolationem. His pressus angustiis Berzeus
 argumentum dicendi à Vicario petiit quod is tractandum susceperat,
 eoque accepto statim in pulpitem euasit vbi videas rem totam admini-
 stratam diuinitus vt viri Apostolici conciones, non elaborati eruditio-
 que ingenij, sed diuini Spiritus agnoscerentur dictata esse. Eos enim
 exciuit illa concione motus animorum, ea peccatorum detestatione ac
 dolore vastum illud auditorium versauit, vt plorantium fletu perpe-
 tuo, & misericordiam poscentium elatis vocibus interpellaretur assi-
 due

duè dicentis oratio. Quòd autem cernerent haudquaquam ab eo impetratum iri, vt in Iaponiam ex Obedientia accersitus, ibi diutius hareret, circumstetere illum mox è suggestu dilapsus, cleri, vrbisque primores flexo genu cum lachrimis obsecrantes vt S. Sebastiani aedem facram, & annum redditum Societatis Collegio fundando admitteret: Satisfecerat ciuium pietati, & pernoctaturus apud duos illos quos diximus cœnobitas secessit, magno illos affectu, & crebro complectens, magna & ipse humanitate ab iis habitus; pedes illi & tribus quos ducebat tyronibus abluerunt; cœnam secum capere voluerunt, postque mutuos de Deo sermones comitati sunt ad discessum, ipse gaulum Bazaino appulsum repetens duarum spatio hebdomadam Goæ portum intrauit.

25.
Goæ Berzei
labor fru-
tuosissimi-
mus.

Non poterat vrbi opportunior hic eius aduentus contingere; eò enim solemnibus iubilæi promulgandum diploma peruenerat quod Xauerij precibus ab summo Pontifice obtinuerat Ignatius: eius indicendi Berzeo prouincia creditur, quem sancte & mirabiliter gesta Ormuzij, Goæ ab iismet qui viderant celebrata effecerant ciuibus amabiliorem: magisque venerandum quam triennio prius cum inde abscederet; Ergo illa culparum indulgentia, ne sanaret modo præteritas, sed anteuerteter futuras seria emendatione, argumenta quotidianæ concionis in illam omnia designauit, & in varios vsus virtutis vitæque Christianæ; qua fruge? inde breui olim est scripto comprehensum, Goam nempe tunc, omnis generis perditorum conuersionibus innumeris, & pœnitentiæ publicæ duris, & tristibus exemplis, repræsentalte conuersam Niniuem. Addit alius qui testis, & pars operæ fuit, in promptu sibi ex vero asserere, ex quo cœpta concedi iubilæa, nusquam tantas populi commutationes in melius; tam crebra, & aspera vulgari ob propria scelera doloris spectacula extitisse. Xauerius ipsemet, calentibus adhuc ignis illius reliquiis è Iaponia redux, verba sibi deesse ad Ignatium scripsit, quibus id solum exprimeret quod suis oculis cernebat. Oræque illius occidua regna omnia, boni huius peruasit fama, & ad participandum illud Goam traxit. Quo tempore instituta est à Berzeo illa sodalitas quæ Flagellantium dicta est, & mirum quantum postea contulit ad fouendam vrbs pietatem. Horis ante seram vesperam duabus, sexta quaque feria in templum conueniebatur, ab decantantibus litanias; audiebatur per horam Berzeus in illud Dauidicum *Multa flagella peccatoris* de grauitate ac pœnis capitalium criminum differens vialque præscribens ad ea vitanda idoneas; postremo formas indicans nonnullas piorum operum, & spontaneæ afflictationis, in hebdomadam proximam vsurpandas, cum his post breue silentium, quo quisque in sua commerita reflecteret mentem, resumebat de Christi cruciatibus dicere, & eorum ex aliquo motus ciebat, maximè doloris, & pœnititudinis. Hinc producebatur ex velo, Christi effigies de cruce pendens, cum magna copia lacrimarum, sequebaturque mox flagellatio, prolixâ